

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

ВІДТВОРЕННЯ ШВЕДСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми

**«Шведська філологія та переклад, англійська мова
та третя германська мова»,**

спеціальність – 035.044 «Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – шведська»

Олександра Миколаївна САЛВОНИК

Науковий керівник:

к.філол.н. Дана РАДВАН

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри германської філології та перекладу

протокол № 12 від «11» червня 2024 року

завідувач кафедри Сас

к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ
2024

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота присвячена дослідженню проблематики відтворення шведських фразеологізмів українською мовою. Основною метою роботи було порівняння фразеологічних одиниць у шведській та українській мові, а також систематизація основних підходів перекладу у різних мовних та літературних ситуаціях. У ході дослідження було досягнуто кілька важливих результатів, що стосуються відтворення шведських фразеологізмів українською мовою. Були виявлені основні закономірності та специфічні особливості шведських фразеологізмів, що дозволяють точніше зрозуміти їхнє значення та структуру, а також основні аспекти, які необхідно враховувати при перекладі фразеологічних одиниць, зокрема культурні контексти та мовні нюанси. У цій роботі запропоновано систему класифікації фразеологізмів для покращеного перекладу на українську мову та підкреслено важливість контекстуального підходу при перекладі, що сприяє збереженню автентичності та змістовності фразеологізмів.

У практичній частині проведено аналіз та порівняння шведських та українських фразеологічних одиниць, що дозволило виявити ступінь їхніх подібностей та відмінностей. Важливим етапом було визначення основних типів фразеологічних еквівалентів та їхні функції в обох мовах. До того ж, наведено конкретні приклади успішного перекладу шведських фразеологізмів українською мовою, що ілюструють застосування запропонованих методів та підходів. Робота має практичне значення для перекладачів, філологів та лінгвістів, оскільки надає комплексний підхід до розв'язання проблеми перекладу фразеологізмів та сприяє поглибленню розуміння міжкультурних комунікацій. Результати роботи можуть бути використані у навчальному процесі, під час підготовки спеціалістів у галузі перекладу та літератури, а також у подальших наукових дослідженнях.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, фразеологізм, шведська та українська мови, переклад, контекстуальне значення, еквівалент.

ANNOTATION

The thesis is devoted to the study of the problem of reproduction of Swedish phraseological structures in Ukrainian. The main focus of the work was to compare phraseological structures in Swedish and Ukrainian, as well as to systematize the main approaches to translation in different linguistic and literary situations. The study has achieved several important results concerning the translation of Swedish phraseology into Ukrainian. The main regularities and specific features of Swedish phraseological structures have been identified, which allow for a more accurate understanding of their meaning and structures, and the main aspects that need to be taken into account when translating phraseological units, including cultural contexts and linguistic nuances, have been identified. In the course of the work, the author proposes a system of classification of phraseological structures to facilitate their translation into Ukrainian and emphasizes the importance of a contextual approach to translation, which helps to preserve the authenticity and meaningfulness of phraseological structures.

In the practical part, the thesis analyses and compares Swedish and Ukrainian phraseological structures, which allowed to identify the degree of their similarities and differences. An important step was to identify the main types of phraseological equivalents and their functions in both languages. Specific examples of successful translation of Swedish phraseological structures into Ukrainian are given to illustrate the application of the proposed methods and approaches. The work is of practical importance for translators, philologists and linguists, as it provides a comprehensive approach to solving the problem of translating phraseological structures and contributes to a deeper understanding of intercultural communication. The results of the study can be used in the educational process, in the training of specialists in the field of translation and literature, as well as in further scientific research.

Keywords: phraseological units, phraseology, Swedish and Ukrainian, translation, contextual meaning, equivalent.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ПРО ФРАЗЕОЛОГІЗМИ. ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ, ЯК ВЧЕННЯ ПРО УСТАЛЕНІ МОВНІ ОДИНИЦІ	9
1.1. Фразеологізм, його основний концепт, функції та сприйняття.	9
1.2. Функції та сфери використання	11
1.3. Специфіка фразеологічного вчення у поєднанні з культурним аспектом. Функції фразеологізмів.	14
1.4. Переклад та класифікація фразеологізмів	18
1.5. Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЗІ СТОВІДСОТКОВИМ ТА ЧАСТКОВИМ ВІДПОВІДНИКОМ. КОЛЬОРАТИВНИЙ АСПЕКТ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЩО МІСТЯТЬ КОМПОНЕНТ «ЗООНІМ»	29
2.1. Фразеологізми зі стовідсотковими та частковими відповідниками в українській мові та шведській мові	29
2.2. Кольоративний аспект у фразеологізмах	32
2.2.1. Чорний колір	33
2.2.2. Білий колір	34
2.2.3. Зелений колір	35
2.2.5. Червоний колір	37
2.3. Особливості характеристики людини через призму фразеологізмів, що містять компонент «зоонім»	38
2.3.1. Кіт та кішка у шведських та українських фразеологізмах	39
2.3.2. Зовнішність та фізичні якості.....	40
2.3.3. Поведінка.....	40

2.3.5. Особистість	41
2.4. Висновки до розділу 2	42
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
SAMMANFATTNING.....	51

ВСТУП

Кожна мова має свої особливі засоби, за допомогою яких, вона набуває унікальних рис. Такими засобами можна вважати будь-яку частину мови. Але наразі, у галузі філології, підіймається досить великий інтерес до окремих мовних одиниць, які роблять кожную мову у світі своєрідною. та унікальною.

Людство отримало величезну скарбницю художніх засобів та сталих виразів, що надає можливість мові звучати по-своєму органічно та цікаво. Епітети, метафори, алегорії, а особливо фразеологізми, які нескінченно манять науковців своїм складним використанням. Фразеологізми забезпечують, майже, найбільший осередок для дискусії та наукових дебатів для вчених різних лінгвістичних напрямів. Фразеологізми завжди були джерелом філософських думок. Вони відображають світогляд і культуру тої, чи іншої країни, де вони інтерпретуються. Фразеологізми існують не тільки в усній народній творчості, але й проникли майже у всі види художньої літератури, у всі її жанри, так би мовити, стали однією з найголовніших опорних точок у літературі. Без них, будь – який твір, виглядає незакінченим та не актуальним, адже саме через фразеологізми можна повчання, окреслити головні вади суспільства, а у найкращому випадку - і вади головних героїв.

Скарбниця українських фразеологізмів завжди привертала увагу великої кількості українських та іноземних вчених. Для прикладу, Іван Огієнко, відомий український філолог, літературознавець та мовознавець, який присвятив своє життя вивченню української мови та літератури. Чи О.О Потебні, чие ім'я широко відоме серед фахівців у галузі філології як в Україні, так і за її межами.

Тема даної роботи тісно пов'язана зі політичною ситуацією, яка склалася на території України. Від 24 лютого, 2020 року, країна агресор розпочала воєнні дії проти мирного населення України, що стало причиною до величезних соціальних змін на всій території країни. Десятки тисяч людей були змушені почати вивчати шведську мову у зв'язку з еміграцією до Скандинавських країн. Тому актуальність

цієї теми збільшилась у декілька разів, адже вивчення мови та опрацювання літератури у середовищі, де особа проживає наразі, не може відбуватися без залучення свого інтересу до розуміння фразеологізмів.

На сьогодні виникає потреба у розширенні своїх знань стосовно фразеологізмів, а саме через порівняльний метод, який широко використовується не тільки у математичних чи природничих науках, але й у філології. Порівняння фразеологізмів у різних мовах дає змогу провести аналогії між різними складними конструкціями та встановити міжкультурний зв'язок тої, чи іншої країни: Як саме митці різних країн використовують однакові слова у різних контекстах, з різним інтелектуальним підтекстом.

Актуальність роботи полягає у тому, що на теперішньому етапі розвитку лінгвістики існує досить невелика кількість робіт у сфері фразеології, присвячених порівнянню фразеологізмів шведської та української мов.

Мета роботи – порівняти та дослідити фразеологічні одиниці у шведській та українських мовах, які мають однакову чи схожу семантику, а також описати особливості їх семантики та емоційного забарвлення у мовному середовищі цих мов.

Завдання роботи:

1. Визначити, що таке фразеологізм, та його основні аспекти використання;
2. Порівняти фразеологізми та їх переклади у двох мовах, що не відносяться до однієї мовної групи;
3. Опрацювати головні дефініції та тлумачення обраних фразеологізмів;
4. Класифікувати їх за художнім використанням.

Об'єкт дослідження – фразеологізми як стійкі сполучення слів у шведській та українській мовах.

Предмет дослідження – фразеологізми однакових семантичних полів у шведській та українській мовах у контексті їх функціонування у мові та літературі.

Методика і методи дослідження: у дослідженні було використано методи пошуку і опису фразеологізмів, які, в свою чергу, було класифіковано і систематизовано із застосуванням методів порівняння і аналізу.

Новизна роботи полягає у тому, що інтерпретація значення фразеологізмів однакових семантичних полів в українській та шведській мовах включає спробу окреслити відтінки значень фразеологізмів у кожній з цих мов, які необхідно враховувати під час перекладу.

Практичне значення роботи полягає у тому, що проаналізований у ній матеріал можна використовувати у подальших лінгвістичних дослідженнях з фразеології, а також на практиці, під час міжкультурної комунікації.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПОНЯТТЯ ПРО ФРАЗЕОЛОГІЗМИ. ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ. ФРАЗЕОЛОГІЯ, ЯК ВЧЕННЯ ПРО УСТАЛЕНІ МОВНІ ОДИНИЦІ

1.1. Фразеологізм, його основний концепт, функції та сприйняття.

Перша за все, варто зазначити дефініцію терміна «фразеологізм» для кращого розуміння матеріалу роботи.

Фразеологізм – це вислів або вираз, який має фіксований, не завжди очевидний, семантичний зміст і використовується як єдина структура в мовленні. Іншими словами можна окреслити це наступним чином: «певне мовне осмислення, яке перетікає у метафоричний контекст». Розділ мовознавства, який вивчає фразеологізми, називається фразеологією.

Для кращого опанування матеріалу, варто звернути увагу на питання науки «фразеологія», адже саме до неї залучено тисячі науковців з різних куточків світу, які плідно працюють над розширенням та покращенням розуміння концепту фразеологізму. Ця частина філологічного вчення є важливою частиною мови, через те, що передає культурні, історичні та соціальні аспекти суспільства. Звертаючи свою увагу на роботу Оксани Соболевської, філологині з Львівського педагогічного коледжу, яка у своїй роботі “Українські фраземи й особливості їх творення” дуже влучно дала визначення цьому поняттю, а саме: *«Фразеологія – це одна з найхарактерніших і найоригінальніших галузей мовотворчості народу. В ній найбільш виразно й повно виявляються народна мудрість і дотепність, специфіка народного мислення.»* [16, ст. 5], тому, підкреслюючи слово “народна мудрість” – використання фразеологізмів можливе тільки при високому знанні мови у всіх її аспектах, внаслідок тісного зв’язку з культурним осередком мови.

Звертаючись до теми диплома «відтворення шведських фразеологізмів українською мовою» – опрацювання такого матеріалу можливе тільки у разі опанування другої іноземної мови (шведської) на рівні вище B1. З цього можемо

зробити висновок, що люди, які наразі були вимушені переїхати до Швеції, мають досить велику проблему з мовним – культурним злиттям, адже на такі речі, як опанування мови, потрібний час.

Повертаючись до вчення про фразеологізми, варто визначити коріння походження даної дефініції та окреслити конкретніше мету цієї науки. Фразеологія - від грецького *phrasis* – вираження, *logos* – вчення [14]. Цей розділ мовознавства працює наступним чином:

- вивчає фразеологічну систему мову в обох аспектах, як сучасному, так й історичному;
- опрацьовує характерні засоби думки, які притаманні певній групі осіб (якщо ми говоримо про територіальний поділ країни) або окремому індивіду (для прикладу – автору)

Для кращого розуміння теоретичного порівняння фразеологізмів по територіальній схемі, можна навести конкретний приклад вживання таких фразеологічних одиниць на Західній Україні, а саме у Волинській та Рівненській області, та порівняти їх зі шведськими.

Приклад:

- Українська мова: «вона була досі такою кволою, що мусила залишатися в ліжку»;
- Шведська мова: «hon var fortfarande så klen att hon måste ligga till sängs». (SO) [32].

За роботою «Фразеологія волинських говірок»[3, ст. 29], слово «кволий» належить до фразеологізмів, у той самий час, як у шведській мові є декілька слів, які можуть мати тотожне значення. Такими словами є «klen», яке безпосередньо вживається у прикладі, «ömtålig», яке за тлумаченням Lexin, має саме ідіоматичне значення та «bräcklig». Останнє слово нерідко вживається у контексті «поломаний, крихкий», що немає ніякого переносного значення.

Приклад:

- «hon gick försiktigt ut på den bräckliga bryggan»; (SO) [30].
- «Вона обережно вийшла на крихкий міст».

Отже, для перекладацької чіткості, яка повинна бути притаманна кожному, у роботі з фразеологізмами потрібно звертатися до декількох допоміжних ресурсів, задля того, щоб окреслити чітку межу перекладу.

1.2. Функції та сфери використання

Якщо говорити про функції фразеологізмів, то варто згадати сфери, у яких активно використовуються ФО. Такими сферами можна вважати:

- художня література;
- драматургія;
- повсякденне мовлення;
- реклама;
- фольклор;
- ділове мовлення;

Звичайно, у межах цих сферах, фразеологізми будуть вживатися у різному контексті та з різним мовним забарвленням. Відповідно, інтерпретація фразеологізмів у вище наведених сферах буде варіюватися від значення до значення, та буде залежати від ситуацій, у яких вони можуть застосовуватися. Для прикладу, як зазначено у роботі Наталії Ігорівни Єльнікової «Фразеологія у професійному мовленні правоохоронців», – «У юридичному світі переважно вживають книжні фразеологізми з високим рівнем стандартизації, що мають термінологічне значення» [11, с. 224].

Для кращого розуміння цієї тези візьмемо усталений вираз, який часто зустрічається як у шведській, так й українській мові, а саме «обіймати посаду».

Приклад:

«Dagens Media», стаття під назвою «Hon är Utgivarnas nya vd».

- «Åsa Rydgren tar över vd-rollen från Robert Olsson som *har innehaft posten* sedan den 1 mars 2021....» [38].
- «Оса Рідгрєн перебирає на себе обов'язки генерального директора від Робєрта Олссона, який обіймав цю посаду з 1 березня 2021 року....»

Як можна зауважити, фразеологічні вирази, які використовуються у офіційному або ж, юридичному мовленні – об'єкти конкретних ситуацій, де вони наділені конкретним значенням й не можуть мати широкого спектра варіації перекладу, окрім як конкретного, який закладений у контексті. Тож з цього можна вийти на функціонал фразеологізмів.

Виділяють декілька головних функцій фразеологізмів, які можна вважати одними з найголовніших, а саме:

1. Фразеологізм передає завжди однакову ідею у будь-якому контексті.
2. Фразеологізм завжди несе в собі переносне значення.
3. Зазвичай фразеологізми мають межу використання, певну обумовлену ситуацію.

«Фразеологія переважно фіксує уявлення, які не відповідають “стереотипній” нормі, описує явища, предмети, процеси тощо, параметри яких відхиляються на шкалі норми вліво або вправо» [19, с. 15]. Таким чином, фразеологізми описують те, що для нас видається дивним та інколи ,навіть, недоречним. Ще одним важливим аспектом вивчення фразеологічних конструкцій – утруднення розуміння художніх засобів людиною, що не є носієм мови. Адже, у більшості випадків, такі мовні конструкції взагалі не мають прямого перекладу чи значення.

Спираючись на слова Ф.де.Соссюра, варто зазначити, що фразеологізми не підлягають імпровізації: *«Перш за все, ми зустрічаємося з величезною кількістю виразів, що належать, безумовно, до мови: це ті цілком готові вислови, в яких звичай забороняє що-небудь змінювати навіть тоді, коли за допомогою зрілого мислення в них можна розрізнити значущі частини»...* [2, с. 20]

На думку багатьох вчених, та зокрема українського філолога та літературознавця І. Огієнка, фразеологізми відображають культурну ідентичність нації та її спосіб сприйняття світу. Науковець у своїй роботі зазначає: *«Добірна національна фразеологія – душа мови – сильно її і красить, і збагачує. Уже в творах Т. Шевченка чиста українська фразеологія, але значно сильніша вона і в П. Куліша, – він свідомо дбав про неї.»* [17, с. 341]. Фразеологізми, це структуровані вирази, що мають різне значення у різних культур. Це можна зрозуміти під час перекладацької роботи. Виникнення фразеологізмів є досить різним, і безпосередньо, пов'язане з культурним підґрунтям. Історичні матеріали підводять до того, що деякі з них мають казкове походження або міфологічне, а інша частина – взята з Біблії. Формування таких мовних одиниць займає не одне століття. Більшість з них утворилися з вільних поєднань слів, а деякі через сфери людської праці. Ця думка твердо підкріплюється у контексті історичного розвитку Скандинавських країн, які тісно пов'язані з іншими германськими країнами, як от з Німеччиною. Саме історичний та культурний вплив цієї країни ще з давнини давав скандинавам підґрунтя для розвитку такої літературної та мовної спадщини, як фразеологізми.

Ці мови мають багато спільних рис, як от:

- Спільне походження: німецька та шведська мають спільне походження з германської мовної гілки, і їхні різні діалекти виникли в результаті історичного розвитку.
- Схожі вирази: вони можуть мати спільні фразеологізми, оскільки підлягали єдиному лінгвістичному та культурному впливу.

Хоча фразеологізми й мають велику відсоткову схожість між мовами однієї групи, але не завжди можна знайти точний відповідник, який матиме 100% схожість. Для прикладу фразеологізм, який означатиме: «відчувати щось погане, переховуватися від негоди.» В українській та шведській мові існують досить близькі відповідники, коли у німецькій - він не є досить релевантним.

Приклад:

Українська мова: «ховати голову в пісок». Приклад: «– Ти, Леоніде... од небезпеки ховаєш голову в пісок» (А. Головка); [26]

Шведська мова: «ana ugglor i mossen» (дослівно: ховати сов у мох). Приклад: «De har inte betalat räkningar i två år. Jag anar ugglor i mossen».

Німецька: використовується вираз, який більш споріднений з англійською мовою «Smell a rat», а саме «Unrat wittern». Відчути, як щось пахне не досить гарно, як сміття. Приклад: «Erst als er zuhause ankam, fing er an, Unrat zu wittern.» Тому, навіть, якщо робота полягає у порівнянні фразеологічних одиниць у двох конкретних мовах, то для сприйняття кращого розуміння ситуації – можна залучати ще одну мову, яка є близької за своїм розвитком до мови, яка є безпосередньо об'єктом дослідження.

1.3. Специфіка фразеологічного вчення у поєднанні з культурним аспектом. Функції фразеологізмів.

Під час дослідження фразеологічних одиниць, нами буде запропоновано ще один важливий концептуальний термін, який допоможе досягнути більший спектр теоретичного вчення та краще зрозуміти культурне значення. Такою складовою є фразеологічний термін, який містить у собі дві дефініції: «Фразеологічні одиниці з «кольороназвами». О.Кучерук, І.Гуменюк, Л.Ковбасюк – мовознавці, чію увагу привернув цей мовний феномен: «Фразеологізми з компонентом “кольороназва” належать до тієї частини номінативного складу мови, яка характеризується яскраво вираженою культурно-національною самобутністю»[20]. Доведено, що колірний код відображає найдавніші архетипні уявлення людини, відтворює культурні норми та ілюструє світогляд людства, який кодує, описує, структурує та оцінює буття всього живого.

З іншої точки зору, існує певна розбіжність у сприйнятті мовних компонентів через її ж призму. Варто звернутися ще до одного терміну – «кольоровий ідіолект».

У 1930-х була висунута гіпотеза Сепіра – Ворфа, гіпотеза лінгвістичної відносності, головною тезою якої було те, що люди, розмовляючи на різних мовах – мислять та сприймають світ по – різному. Ще одним головним аспектом роботи Сепіра був пошук зв'язків мови із психологією людини. Згодом, ця гіпотеза була перевірена іншим науковцями, а саме Брауном та Леннебергом. Український мовознавець, чие ім'я вже фігурувало у роботі – Олександр Потебня відстоював схожі принципи у своїх роботах, а саме те, що мовні явища важливо вивчати у взаємозв'язку людини та культури.

Аналізуючи психологічний аспект у контексті фразеологізмів, варто звернути увагу на таблицю з відсотковими співставленням характеристик людини (без урахування кольоративних одиниць), яка була запропонована мною на основі книги «Fatta Eld», американської письменниці Сюзанни Коллінз. Для прикладу, у романі, часто використовуються негативні характеристики людини: «*Peeta kastar ur sig sådana där saker helt obesvärat och det känns alltid som ett slag i magen*»[43, с. 72]. Вираз, «att kasta ur sig», українською має переклад «ляпнути щось, сказати необдуманно», що характеризує людину контекстуально з негативної точки зору. А також момент у книзі, де використовується наступний фразеологізм «*Peeta, de tar hit oss för att slåss på liv och död för deras nöjes skull*»[44, с. 68], передає позитивне бажання герої, при будь-яких обставинах, боротися за життя.

За приблизним відсотковим підрахунком, найбільша кількість шведських фразеологічних одиниць припадає на позитивну характеристику ~ 70%, а частка українських відповідників сягає ~ 50,5%.

Мови порівняння:	Українська	Шведська
Опис людини	~20,5%	~15,9%
Опис предмета	~49,5%	~29%

Нейтральна характеристика	~29,9%	~50,9%
Негативна характеристика	~52%	~30,9%
Позитивна характеристика	~50,5%	~70,9%

Таблиця 1.1

Порівняння семантичних характеристик фразеологізмів в українській та шведській мовах

Беручи до уваги значення усіх мовних конструкцій, слів, виразів, словосполучень, то їх роль «передачі інформативного потоку» відбувається з конкретною чіткістю, без винятку, у всіх мовах світу. Зокрема, ці мовні одиниці мають певні ключові функції, які використовуються для передачі тої, чи іншої інформації, яка закладена у контексті.

У фразеологізмів є низка функцій, а саме:

1. Вивчення мови та культури

Фразеологізми виступають як необхідне джерело інформації, що надає підґрунтя для створення уявлення про мову. Для тих, хто вирішив опанувати іноземну мову, фразеологізми є важливим ресурсом. Проте і тут можуть виникнути труднощі з перекладом, оскільки фразеологізми є цікавою, але водночас комплексною конструкцією, що ускладнює їх дослівний переклад.

Наприклад, візьмемо вираз, який вживається у контексті згадки про те, що відбулося давним–давно. У обох мовах, які є предметом дослідження, є відповідники, які на 100% передають сенс заданого виразу. Шведський вислів «*damna av något*» дослівно перекладається як «витирати пил з чогось», але фразеологічно виражає ідею «згадувати про щось старе, підіймати архіви», що можна передати українською як «поворухити пам'яттю». Аналіз фразеологізмів допомагає краще розуміти мову носіїв та їхні мовленнєві принципи.

2. Зв'язок із лексичною базою

Кожен аспект мови має свою важливість, від семантики до загального розуміння функціонування мови як живого організму. Булаховський Леонід, український мовознавець–славіст вказував: *«На своєрідність характеру фразеологізмів як ідіоматичних словосполук, які за своїм змістом є цілісні й не можуть бути передані іншими мовами без заміни схожого стилістичного забарвлення»* [4, ст. 10]. Таким чином, лексика повинна розглядатися як одна з ключових складових, за допомогою якої відбувається складний процес розуміння та сприйняття фразеологізмів.

3. Неоднорідна, різна структура фразеологізмів, дає змогу для кращого вивчення їх будови.

Під цим можна трактувати наступне:

- до якого типу фразеологізмів належить приклад;
- який характер мають лексичні одиниці;
- за допомогою аналізу будови фразеологізмів можна визначити, чи є вони повними чи неповними (стосовно членів речення), скільки головних членів речення мають (хоча, зазвичай така процедура є складною – але можливою у певних випадках) та ін. Фразеологізм це повністю самостійна мовна одиниця, що може функціонувати незалежно від інших частин речення.

4. Вдосконалення знань про історичне та культурне підґрунтя країни.

Фразеологізми – це носії історичної пам’яті народу, вони на пряму пов’язані з найстарішими згадками про час та людей. За словами Ріндапе-Лонгсе К: *«В основі деяких фразеологічних зворотів – факти минулої історії, яка історично стосується різних країн та релігій (голо як ніби татари пройшли), а також легенди та факти античної історії (грецький вираз: укр: Авгієві стайні, шв: Augias stall). Деякі фразеологізми перейшли з релігійних книг (укр: шлях на Голгофу, шв: Vägen till Golgata)»* [15].

1.4. Переклад та класифікація фразеологізмів

Перш за все, розгляд теоретичної частини про переклад ФО варто розпочати з самого поняття «фразеологізм» у перекладі на шведську мову. Із загальних джерел, можна зрозуміти, що на відміну від англійської мови, де є термін «phraseology» – у шведській мові не існує побідного перекладу цього терміну. Якщо звернутися до однієї з описових робіт шведської філологині Емми Скульдебрг, то у своїй роботі під назвою «Cards on the table», Variation in the content and expression in swedish idioms». [35], вона вживає слово «idiom», що є найбільш характерним для шведської мови у цьому контексті. Варто зауважити, що “ідіома” у перекладі означає «своєрідність» або «неповторність», тому звідси й зрозумілий концепт фразеологічної неповторності. Усі перекладачі або філологи, які працюють з фразеологічними структурами – мають декілька етапів обробки інформації, які допомагають передати ідентичність та зберегти смислове навантаження.

Основні етапи роботи охоплюють наступне:

- Ретельне вивчення контексту та глибоке розуміння ситуації, у якій використовується фразеологізм. Це передбачає не лише поверхневий аналіз тексту, але й врахування особливостей мовної обстановки та емоційного фону.
- Акцент на розгляді структури фразеологізму та визначенні його граматичних особливостей, зокрема, чи є це фразеологічне зрощення чи фразеологічна єдність. Важливо здійснювати докладний аналіз, щоб уникнути втрати сенсу в процесі перекладу.
- Визначення чіткого еквівалента та оцінка семантичної варіативності, адже вираз може мати більше, ніж одне тлумачення, або ж відрізнити у контексті. Особлива увага приділяється врахуванню культурних, історичних та лінгвістичних відмінностей між джерелом та цільовими мовами. Для кращого розуміння цього пункту можна використати статтю науковиці з Швеції Емми

Скельдберг, роботи якої вже використовувалися у тексті раніше. У своїй роботі під назвою «När faktorer lyser med sin frånvaro: om några typer av betydelsevariation hos svenska idiom», вона розповідає про важливість семантичного порядку у фразеологічному розборі, і як він виражається: «*Jag visar bl.a. att det råder en markant skillnad mellan olika idiom vad gäller graden av betydelse variation. Drygt hälften av de undersökta uttrycken uppvisar en starkt begränsad semantisk variation.*» [32, ст 120].

Наприклад, можна розглянути вирази, що характеризують ситуації, коли прийняття рішення ускладнене, процес відтягується у часі. Це може стосуватися ситуацій з психологічним контекстом, де йдеться про напругу або невизначеність у рішеннях та почуттях.

Приклад:

Шведська: «att hänga i luften» – виражає невизначеність, очікування. «En stor förväntan hänger i luften».

Українська: «Повиснути в повітрі» або «Висіти в повітрі» – виражає таку ж ідею, що й у шведському варіанті. «Чи буде він відвертий з нею?», – повисло запитання у залі.»

Якщо ж вживати ці вирази у прямому значенні, то українською це можна зробити за допомогою цього ж виразу, але змінивши контекст, а шведською граматичні частини.

Приклад:

Шведська: «Fågeln svävade i luften och cirklade runt huset». Тут вже не використовується попередній варіант фразеологізму, та відбуваються зміни у дієслові.

Українська: «Птаха зависла у повітрі, кружляла над будинком». В українському варіанті всі компоненти зберігаються та зберігається смислове значення без переносних мотивів.

- Вибір оптимального перекладу серед різних можливих варіантів. Під час цього обирається той, який у найкращий спосіб передасть не лише буквальне значення, але й настрій та контекст використання фразеологізму, забезпечуючи точність та виразність у перекладі.
- Перевірка у контекстуальному розумінні.

Це досить важливий етап, адже неправильне трактування фразеологізму може призвести до непорозуміння між мовцями (особливо, у культурному аспекті), і як наслідок – до конфлікту.

Розглядаючи цей аспект, можна використати вираз, який описує ситуацію, яка зайшла надто далеко, або викликає обурення своїм результатом.

Для прикладу шведський вираз «Skita i det blåa skåpet», який вперше з'явився на шведському телебаченні у фільмі 1981 «Гета-канал», коли у човна Лоффе «Каріна» вкрали гребний гвинт, і Лоффе дуже розлютився, що і призвело до цього виразу, який трактується, що певна чортівня все ж таки сталася. [42]

Приклад використання фразеологізму в українській мові: “перейти межу” або «переходити через край». Приклад: «Його жарти й штукарство часом переходили через край і були трохи грубуваті й навіть вульгарні (І. Нечуй-Левицький)» [21]

- Лексична агресія.

Деякі фразеологізми можуть мати негативні або агресивні конотації. Використання їх у неприязних чи конфліктних ситуаціях може спричинити загострення ситуації. Також, для уникнення певних непорозумінь та помилок у перекладі, перекладачі намагаються будувати тактику перекладу, яка систематизує та покращує роботу над матеріалом. Тому варто зазначити такі варіації перекладу фразеологізмів з прикладами:

- Переклад за допомогою абсолютних еквівалентів;

Тут використовуються фрази, які мають невелику різницю у лексиці, але передають повністю ідентичне значення. Такий підхід дозволяє зберегти

ідіоматичний характер вислову та передати його зміст в іншій мові. Наприклад, коли потрібно поділити те, чого ще немає у реальності, будувати в уяві план, для якого ще немає матеріалу.

Приклад:

Шведська: «Sälja skinnet innan björnen är skjuten» (Även bland dem, två personer som alltid hade varit moderata, fanns det en önskan om att sälja skinnet innan björnen sköts.)

Українська: «ділити шкуру невбитого ведмедя або ділити шкуру невбитого звіра». Зазвичай перший варіант більш вживаний. «Довго збиралась Русь – кувала зброю, думала, ділила звіра, якого ще не вбили.., нарешті, рушила в похід у Поле, виявилось, що половини князів нема» (В. Шевчук). [8]

- Переклад за допомогою відносних еквівалентів;

Цей варіант перекладу використовує фразеологізми, які мають схожий контекст, але побудовані за допомогою інших граматичних та лексичних конструкцій.

Приклад:

Шведська: «Att slå två flugor i en smäll», що в прямому перекладі означає «забити двох мух одним ударом». Приклад: «Han slog två flugor i en smäll! Han betalade räkningarna och köpte matvarorna medan han gick till affären!». Цей вираз вживається для опису двох проблем, які можна вирішити водночас. В українській мові є схожий вираз, але є певні заміни компонентів.

Українська: «вбити двох зайців». Приклад: «Вони прагнуть вбити двох зайців: підвищити рентабельність власного виробництва і зробити виріб більш привабливим в очах клієнта». [24].

- Перефразування;

Перекладач може використовувати даний метод задля:

1. запобігання буквального сприйняття реципієнтом інформації, що лежить в основі того, чи іншого виразу;
2. презентації логічного значення;
3. окраси мовного концепту .

Важливо додати: *«Звертаючи особливу увагу на переклад фразеологічних одиниць, слід пояснити, що перефразування перекладу може використовуватись у зв'язку з тим, що перекладач перефразовує прислів'я і виражається небуквальне сприйняття його образу»*. [5, ст. 16]

Українська: “риба гниє з голови”. Тут досить специфічний вираз, який можна трактувати дуже буквально, тому потрібно залучати контекст і детальне пояснення. Коли вживають цей фразеологізм, мають на увазі проблеми у керівництві, тобто щось, що є проблемою, яка тягне за собою наступні негаразди.

Шведська: у шведській мові не існує приблизного відповідна, тому у такому випадку використовуються наступні фразеологізми: «problemets rot ligger i ledningen» або «problemets börjar uppifrån».

- Переклад за допомогою метафор;

Цей метод перекладу фразеологізмів може бути ефективним у тому випадку, коли потрібно передати образність та ідіоматичність вислову. Він вважається складнішим у використанні, адже потрібне глибоке розуміння метафоричності виразів. Також варто зауважити, якщо йдеться про шведсько-український переклад, то варто залучати культурні аспекти мови. Використовуючи вирази, які пов'язані з людськими рисами, а саме за допомогою розуму, який часто фігурує як частина крилатих виразів.

Приклад:

Шведська: «en klok man med ungt hjärta», що може означати людину у віці, але з певною життєвою мудрістю.

Українська: «Як голова сивіє, то чоловік мудріє». Український метафоричний вираз має прямий відповідник до шведського, лише з певними граматичними змінами.

- Використання синонімічних значень

Якщо фразеологізм можна перекласти кількома способами, тоді перекладач може обирати між декількома варіантами на свій розсуд (при умові, що буде контекст буде передано близько до першоджерела). Беручи до уваги вираз, який може означати крах планів, можна розглянути наступні фразеологізми:

Приклад:

Шведська: «att barka åt skogan». Приклад: «Om det inte barkar åt skogen kan vi köpa ett nytt hus».

Українська: в українській мові можна використати низку виразів, які будуть передавати мотив невдачі, а саме:

- зазнати краху
- зазнати фіаско
- облизати макогона
- з'їсти дулю з маком
- з'їсти облизня

Окрім перекладацьких основ, провідне місце у дослідженні фразеологізмів посіла ідея про їх семантичну класифікацію, якою займалося десятки вчених. Велика кількість українських науковців працювала над цим питанням, а саме: Г. Удовиченко (окрім роботи над загальними питаннями класифікацій фразеологізмів – розробляв спеціалізовані українськомовні фразеологічні словники. Один з таких словників називається «Фразеологічний словник української мови, 1984р», М Жовтобрюх, В. Русанівський та інші. Однією з головних ідей їхньої роботи – було окреслити відмінність значення слова залежно від різних синтаксичних або стилістичних умов. Важливим внеском у цю галузь філології була класифікація фразеологізмів на «мотивовані» та «немотивовані». Основна концепція їх полягає у

тому, що у фразеологізмах мотивованість часто пов'язана із зображенням конкретної ситуації, яка стала вихідним пунктом для виникнення виразу, для прикладу «рукавичка кинута», мотивовано від образу виклику на поєдинок, де кидання рукавички є викликом на бій. А немотивовані фразеологізми, навпаки, часто важко пояснити, оскільки їхнє значення не впливає безпосередньо з лексичного складу слів, як ось вираз «на всі лади» – немотивованим, оскільки не можна вивести з лексичного складу слів «на всі лади» його фразеологічне значення.

Цей вираз може вживатися у кількох варіація, залежно від контексту:

- ретельно обміркувати: «У кімнаті тривав довгий та пожвавлений дискурс, який вертівся над одною загадкою, і її обмірковували на всі лади».
- нахвалювати: «Вони, бач, Петю хвалили на всі лади!»
- робити щось у будь-який спосіб: «Його голова на всі лади варіювала план загального втечи з в'язниці».

Якщо звернути увагу на використання шведських відповідників до вище наведених виразів, то можна залучити прямий мотивований фразеологізм «att kasta handsken», що має ідентичне значення. А ось до виразу «на всі лади» відповідника не існує, тому переклад може виглядати наступним чином: «på alla möjliga sätt».

Паралельно до цього поділу, було виділено п'ять типів фразеологізм українським вченим П. Дудиком, які він описав у своїй статті «Стилістичне використання фразеологізмів». За його словами, важливу відмінність фразеологізмів можна описати наступним чином: *«Фразеологізми, на відміну від формально подібних до них «звичайних» словосполучень або речень, не створюються у процесі мовлення за усталеною в мові семантичною і синтаксичною нормою (нормами), а тільки, як і слово, відтворюються»*. [9].

Варто звернути свою увагу на слова (в перекладі) Джона Синклера, у роботі “*Inte bara idiom*” шведського філолога Стюре Аллана: *«Для виявлення словосполучень слід зосередитися на тому, що є статистично значущим. Слова,*

які з'являлися разом частіше, ніж можна було б очікувати, враховуючи випадковий фон, мали б колокаційний характер».[28].

1. Ідіоми – це стійке, семантично та лексично неподільне словосполучення, значення якого важко схарактеризувати за значенням окремих слів у його побудові. Важливим моментом є те, що однослівних ідіом – не існує. Ідіома зазвичай має яскраву стилістичну обробку, яка вносить елемент гри у контекст. При огляді цього пункту, можна навести приклад перебільшення, коли хтось надає занадто великої важливості певній ситуації чи дії, хоча насправді це не має великого значення.

Приклад:

Шведська: «att göra en höna av en fjäder». «Det är ju också viktigt att inte göra en höna av en fjäder».

Українська: «робити з мухи слона». Приклад: «Я ні на хвилину не здивований, адже ви завжди мали певне бажання робити з мухи слона!»

Зазвичай побудова ідіом групується навколо груп конкретних слів, як от: голова, зуби, рот, очі, йти, брати, слухати тощо..

Українська: “не по зубах, не під силу». Приклад: «Ця робота була йому не по зубах».

Шведська: тут немає відповідного фразеологізму, тому використовуються наступний вираз: att hantera något. «Denna uppgift var för stor för honom» або «Han kunde inte hantera denna uppgift».

2. Фразеологічні єдності – це стійкі словосполучення, значення яких певною мірою залежить від слів-компонентів. Деякою мірою можна вважати, що це ідіоми, які утворилися від певного переосмислення контексту виразів та перебудови синтаксичних одиниць.

Шведська: “inte ha alla hästar hemma”. В прямому перекладі, “не мати усіх коней вдома”, але по міркам фразеології матимемо наступний переклад “не всі вдома, пришелепкуватий”.

3. Фразеологічні вислови – це стійкі вирази у мові, які складаються з вільних за значенням слів та вживаються як сталі мовні одиниці. Важливо зазначити, що вони не підлягають семантичному поділу. До ФВ належать: приказки, прислів'я, крилаті вирази тощо.

Приклад:

Шведська: «tystand är samtycke»

Українська: «мовчання - знак згоди»

4. Фразеологічні сполучення – це сполучення слів, які містять у собі певні метафоричні вирази та мають досить зрозуміле трактування у контексті вживання. Зазвичай такі сполучення складаються зі слів, одне з яких має своє самостійне значення, що і конкретизує вираз загалом.

Приклад:

Шведська: «drabbad av sorg». Приклад: «Han var drabbad av sorg efter begravningen».

Українська: прибитий горем.

5. Фразеологічні словосполучення – словосполучення, що об'єднуються своєю метафоричністю та синтаксичною неподільністю компонентів. Тут можуть фігурувати поодинокі самостійні слова, які у сукупності дають певне значення. Важливим та досить цікавим аспектом цього виду фразеологізмів є використання словосполучень із цифровими позначками. У роботі під назвою «Фразеологічні словосполучення з нумеральним компонентом: лексико-семантичний та перекладацький аспект», головні автори Н.В Глінка та І.П. Волощук стверджують, що *«ФС з нумеральним компонентом, як і усі інші ФС, створюють певний образ, у процесі створення якого відбувається перехід від прямого, буквального значення виразу до переносного, переосмисленого..»*[6]. ФС (фразеологічні словосполучення) такого типу перекладаються повним еквівалентом, що мають спільний образ та граматичну структуру. Нерідко використовуються для позначення якісних ознак,

задля глибокого розуміння контексту, іншими словами – надається буквальний опис, для прикладу: характеристика схожості, зовнішні риси.

Приклад:

Шведська: «som två ärtor i en balja» або більше характерний шведський варіант «lika som bär». Приклад: «De är som två ärtor i en balja!».

Українська: «як дві горошини» або «як дві краплі води». Приклад: «Вони як дві горошини!»

Підсумовуючи, варто зазначити основні відмінності фразеологізмів від інших мовних одиниць, що полягають у трьох головних аспектах:

1. складаються з одного члена речення (ідіоми) або по граматичним нормам нагадують просте або складне речення, та, зазвичай, не є повними реченнями.
2. тільки з певною умовністю та мінімальною точністю можна визначити члени речення.
3. ціле речення може виступати ідіомою: «Він набрав у рот води». Якщо брати до уваги шведський варіант, то він буде виглядати наступним чином: «att hålla tyst», що в прямому значенні «дотримуватися тиші, мовчати».

1.5. Висновки до розділу 1

Спираючись на теоретичний матеріал, було проведене детальне дослідження фразеологізмів у культурологічному та мовному аспекті шведської та української мови. Були розкриті головні питання, а саме: функція, систематика та значення фразеологізму. Ознайомлення з матеріалом підкріплюється таблицею з певними цифровими співвідношеннями та конкретними прикладами до розділів. Також були окреслені послідовні етапи перекладу фразеологізмів, які відіграють провідну роль у розумінні контексту і сприйнятті цих виразів у мовах, які не належать до однієї мовної родини, що й ускладнює це дослідження.

Важливою частиною роботи було опрацювання поняття фразеологізму як структурно-семантичної одиниці мови, яка володіє специфічним значенням та має властивості, що відрізняють її від інших лексичних одиниць. Аналіз фразеології дозволяє виявити типові особливості фразеологізмів, а також розглядати їх у культурному аспекті, що дозволяє враховувати соціокультурний контекст та взаємодію мов та культур.

Крім того, у першій частині роботи висвітлені різноманітні типи фразеологізмів, які можуть виникати внаслідок культурних відмінностей та особливостей менталітету. Розуміння цих аспектів є ключовим для успішного відтворення шведських фразеологізмів українською мовою, оскільки воно враховує не лише лінгвістичні, але й культурні особливості, що забезпечує вірність та точність перекладу. У першу частину дипломної роботи закладені основи для подальших досліджень та практичного застосування отриманих знань у сфері міжкультурного спілкування та перекладу.

РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЗІ СТОВІДСОТКОВИМ ТА ЧАСТКОВИМ ВІДПОВІДНИКОМ. КОЛЬОРАТИВНИЙ АСПЕКТ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ. ХАРАКТЕРИСТИКА ЛЮДИНИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ ЩО МІСТЯТЬ КОМПОНЕНТ «ЗООНІМ»

2.1. Фразеологізми зі стовідсотковими та частковими відповідниками в українській мові та шведській мові

Проблематика перекладу фразеологізмів є ключовою не лише для практичної сфери, але й для теоретичного аспекту перекладу. Робота з автентичними фразеологізмами становить великий виклик, оскільки вони властиві розмовному стилю і характеризуються афористичністю, образністю та лаконізмом. Важливо пам'ятати, що у фразеологічних конструкціях слово втрачає індивідуальне значення та перекладається як складова частина цілого вислову. Варто зазначити: *«Найбільш прийнятим варіантом під час перекладу стає використання фразеологічного висловлювання чи ідіоми, яка буде ідентичною за значенням, стилістикою, внутрішньою формою...»* [25, ст. 84]. Крім того, в різних мовах однакові за змістом або перекладом слова можуть мати різні комбінації. Враховуючи усю складність теми, під час аналізу шведсько–українських фразеологізмів, було встановлено пари, у яких можна відзначити повну відповідність між компонентами обох мов, як лексичних, так і граматичних.

Розглянемо фразеологізм «танцювати під чийось дудку» у шведській та українській мові. У шведській мові, ідіома: «att dansa efter någons pipa» зустрічається на просторах шведського телебачення, а саме у серіалі «Molanders», Avsnitt 5: «Jag vill inte dansa efter hans pipa» sade Olof – «Я не буду танцювати під його дудку!» [41]. Герой цієї репліки має на увазі, що він не буде підкорятися наказам. Якщо дивитися на концепт цього виразу, то можна зрозуміти, що кожне слово можна перекласти по окремоті, що і робить його поодиноким функціональним. В українській мові є аналогічний вираз, з точним граматичним та

лексичним відповідником. У літературі для аналізу розглянемо оповідання «Рибалка і риби» від автора Езопа, оскільки в ньому можна знайти таку ж ідіому. Хлопець хотів зловити рибу і вирішив заграти риbam на сопілці, але нічого не вийшло, риби не хотіли підкорюватися незнайомому їм методу. Але в кінці, коли вони все ж почала клювати на звичайну приманку, хлопець відповів: *«Еге, – каже хлопець, – коли я тобі грав, аби ти мені показала, ти не хотіла, ти не підкорилася мені. Тепер, чи танцюватимеш ти під мою дудку, чи ні – я вже більш не гратиму!»* [10]. Ще одним прикладом можуть значитися наступні вирази, які обома мовами означають «рішуче покінчити з чимось» або «забути про минуле і рухатися далі» та мають однакову побудову. У шведській мові існує фразеологізм «att bränna broar», який може у своєму функціонуванні використовуватися з присвійними займенниками. Для прикладу у щотижневому шведському журналі «Nu Teknik» про технології та інженерію, у статті під назвою «Så lyckas du med exitintervjun utan att bränna broar», було окреслено наступну ідею: *«Exitintervjuer kan vara lite obekväma men värdefulla. Som medarbetare går det att vara kritisk i samtalet utan att bränna broar, men det gäller att inte storma fram.»* [34]. Ілюстрацію вживання цього ж фразеологізму в українській мові знаходимо в уривку з твору «Вир» Григорія Тютюнника, в якому автор вдало використовує фразеологічний зворот «спалити мости»: «Тварина – і та свою матір чує, а моя як пішла з хати, то й місток за собою спалила, – журилася Одарка...». [7, ст. 114] При використанні цих фразеологізмів мається на увазі, що людина у більшій перспективі егоїстично і свідомо руйнує «дороги» до минулого, задля збереження майбутньої перспективи. Варіант цього виразу існує й в інших європейських мовах, як от в англійській «to burn one's bridge». Є певні теорії, що він своїм історичним минулим сягає до активного періоду війн, коли армія повинна була спалити мости, задля вдалого відступу. За підсумками вчених, його можна вважати таким же давнім, як і Римську імперію. На основі розгляду вказаних фразеологізмів можна відзначити, що відповідно до теоретичних принципів – фразеологізм складається зі значущих слів, які можна перекладати окремо, і при

цьому кожне з них буде мати чітке значення та розуміння виразів можливе без контексту.

З урахуванням відмінностей у різних випадках семантичної трансформації та їх вплив на розвиток фразеології є надзвичайно важливим, особливо у контексті того, що рівень мовної абстракції є поняттям, яке є змінним з плином часу. Це пов'язано передусім з активними лінгвістичними процесами, що характеризуються розвитком фразеологічних одиниць (виникненням нових значень). Такі мовні процеси спричиняють зміни у семантичній структурі фразеологічної одиниці та можуть одночасно змінювати рівень її мовної абстракції. Це спостерігається у виразах, які, у перекладі, набули часткового значення. Різниця може спостерігатися у частковій відповідності або бути зумовленою відмінностями у синтаксичних складниках фразеологізму.

Вдалим прикладом для висвітлення цього питання є вираз, який описує халатне ставлення до чогось, або дії, які призвели до фатального кінця, коли зрештою, репутація або чиєсь життя є сплюндроване кров'ю – «blod på händerna». Зазвичай використовується для ситуацій, які описують певні політичні режими. У шведській газеті «Aftonbladet», у 2019 році, була опублікована стаття «Frihetskampen med blod på händerna»[37]. З використанням саме цього фразеологічного відповідника. Публікація надає матеріал про Роберта Мугабе, який був президентом Зімбабве та після звільнення країни від британської колонізації, став образом борця за свободу для громадян своєї країни. Але згодом, після декількох років правління його втручання в етнічний конфлікт призвело до зміни його іміджу. Так він набув собі нового статусу «деспота та тирана». Звертаючи свою увагу на український варіант, можна зустріти такий вираз як «збагрили кров'ю руки» або простіший вираз «руки в крові». Другий вираз може використовуватися у прямому сенсі, без фразеологічного підтексту, тому звертаємо увагу на перший варіант. В українській літературі можна проаналізувати текст «Перекоп», Олеся Гончара, де він вміло вживає цей вираз у правильному контекстуальному значенні: «*Попадавши хто де,*

сплять мертвецьким сном її найзапекліші, ті, хто сьогодні ще й дитячою кров'ю руки свої обагрив». [13, ст. 46]. В українському варіанті помітна різниця у синтаксичному аспекті, адже тут використовується дієслово «обагрити», що означає «пофарбувати» або «окрасити», тобто руки окрашені у червоний колір від вбивств.

Підсумовуючи, можна зазначити, що як і шведські варіанти, так і українські – виражають свого роду певну метафору та можуть використовуватися як частина розширеного простого речення з різними синтаксичними компонентами.

2.2. Кольоративний аспект у фразеологізмах

Фразеологічні одиниці становлять найбільш комплексну та мальовничу частину словникового запасу мови, тим самим відображаючи самотність, традиції та історію усіх народів та країн. Колірна символіка різних культур та епох засвідчує, що символіка різних кольорів у різних культурах транслює подібний настрій та вірування. Сучасна шведська та українська мови пройшли довгий історичний шлях змін та розвитку та накопичили вирази, які висвітлюють лаконічний мовний підхід до будь-яких ситуацій, які складають у мовленнєвих дискурсах. *«Сучасні наукові парадигми засвідчують той факт, що фразеологія є невичерпним джерелом поповнення лексичного складу мови. Знання одиниць фразеології полегшує також й розуміння публіцистичних та художніх текстів.»* [12]

Кольори були необхідною частиною культурної окраси світу, чи то у побуті, чи то у літературі. Фразеологізми з кольоративною функцією характеризують безпосередньо діяльність людини, світ навколо неї та внутрішній духовний світ. Колір вважається обов'язковою частиною культурного літературного надбання як шведської, так й української мови. Різні епохи й культури ділять спектральну шкалу трактування кольорів по-різному і надають кожному кольору різного значення. Одні кольори «не помічаються» або виглядають узагальнено, сумарно, нечітко, інші ж вирізняються й постають як активні компоненти у фразеології. За

допомогою них, людина може описати емоційний стан, навколишнє середовище, зовнішність, поведінку тощо. Із загального сприйняття можна зробити певний висновок, що в українській та шведській мовах в описах провідне місце займають ахроматичні кольори, такі як чорний та білий. У цій роботі будуть розглянуті наступні кольори: чорний, білий, зелений, червоний та блакитний.

2.2.1. Чорний колір

Чорний передає символіку особливої якості та сакральної сили. Він асоціюється з негативом і темрявою не тільки в Україні, але й у Швеції. Загалом описує вади, які стосуються людини або суспільства та навіює страх.

Прикметник «чорний» за шведським словником SO, у 2021 асоціювався із «сажею». Також є й інші слова, які підлягають асоціації з чорним: ніч (37%), вугілля (26%). Символічні образи, з якими він ділить своє значення нерідко є по особливому архаїчними (як і весь «нічний» або «нижній» світ у цілому). Зображення тварин з чорним кольором уособлює відчуженість, містичність або розум. Такими є чорний ворон, який втілює хижість або розум, чорний кіт, який в обох культурах, як шведській, так і українській пов'язаний із забобон про нещастя. У книзі під назвою «Fataburen, Nordiska museet och Skansens årsbok 1976» було влучне пояснення, яке характеризує упереджене ставлення до чорних котів. «*Som exempel kan här anföras den vitt spridda vidskepelsen att möter man en svart katt bådar detta olycka. Det är möjligt att denna tro ursprungligen framkallats av föreställningen om att djävulen eller en häxa tagit kattens gestalt, eller att den svarta färgen har med död eller ondska att skaffa...*» [40, ст. 56].

Приклади вживання:

1. En svart katt – «En svart katt korsade min väg! Jag kommer definitivt att råka illa ut!» / «Чорний кіт перейшов мені дорогу! Мене точно спіткає нещастя!».

2. Ett svart får – «Hon var ett svart får i familjen. Hon hade inget jobb, inga vänner, hon var asocial».

В українському варіанті відповідником виступатиме інший фразеологізм, який пов'язаний з вороною, а саме «біла ворона». «Вона була білою вороною в родині. У неї не було ні роботи, ні друзів, вона була асоціальною.»

3. Att svarta för ögonen – «Det svartnade för ögonen och på ett par sekunder låg han medvetslös på golvet...» [29, ст. 1].

Український варіант використовує наступний вираз: «потемніти в очах». І у перекладі буде фігурувати саме цей вираз: «У нього потемніло в очах і через пару секунд він лежав на підлозі без свідомості.»

4. En svart dag – «Det var en svart dag i hennes karriär igår. Hon fick sparken».
«Вчора настав чорний день у її кар'єрі – її звільнили».

2.2.2. Білий колір

Білий колір – поділяє символічне значення і має досить великий спектр трактувань, які можна розглядати по-різному. Загальні асоціації, які викликає цей колір, це влада, чистоти, щедрість, рослинна їжа тощо. *«Білий – символ невинності, радості й чистоти. Він нейтральний: в ньому чарівна сила денного сонячного світла, що виражає спорідненість із Божественною силою, він вбирає цнотливість, вишину, спокій.»*[22]. У шведській мові значення цього кольору трактується як: *«Vitt står för sådant som är rent, ärligt och oskuldsfullt. Vi känner också till det som fredens färg – oavsett vilket hörn av världen vi befinner oss i: vit vallmo, vit duva och vit flagga är sådant vi symboliserar med vapenstillestånd.»* ...[45].

З тварин білим наділені лише магичні істоти, такі як: кінь і хорт. Хоча білий колір і асоціюється зі спокоєм, але він не завжди має позитивні конотації.

Приклади вживання:

1. «Kan möjligen tänka sig att använda vita lögner om omgivningen verkligen insisterar på det».[36]. / «Може розглянути можливість використання "білої" брехні, якщо ситуація дійсно вимагає цього».
2. Något är svart eller vitt – «De säger alltid att allt inte är svart eller vitt». / «Вони завжди кажуть, що все не так однозначно». (Медаль має дві сторони).
3. Att vara vit som ett lakan – «När han såg sin syster, som försvann för två år sedan, var han vit som ett lakan». / «Коли він побачив свою сестру, яка зникла два роки тому - він був білий, як крейда».

2.2.3. Зелений колір

Зелений колір – символізує природну силу та молодість. Він виступає певним метафоричним «містком» між двома кольорами, а саме гарячим червоним та холодним синім. Таке антонімічне поєднання дає надію на мир та спокій. Варто зазначити, що зелений колір характеризує незрілість та молодість. *«Сам він – це синтез жовтого і голубого, через які на ньому сходяться червоний і синій. Через це саме в зелених ризах правлять Службу священники на честь праведників, котрі здійснили подвиги в ім'я Господа, віри та церкви, а також на Вербну Неділю і на Трійцю»*[23]. Зелений – колір рослинності, живого світу. Має велике значення для примноження урожаю і цвітіння. У нашій культурі сприймається як символ «зростання» і «необізнаності», а також є певні асоціації з містичними лісовими створіннями, як мавки та водяники. Шведська культура відзначається особливим відношенням до природи, де зелений колір відіграє важливу роль. У описах лісу, як символу відносин з природою, зелений займає чільне місце, надаючи текстурі живої місцевості свіжості та життєвої сили.

Особливо яскраво це виявляється під час святкування Midsommar, коли Швеція все навколо переплетено зеленню, що символізує їхню спорідненість з

природою. Це свято відоме своєю атмосферою легкості та спокою, які асоціюються зі здоров'ям та гармонією.

Для шведів зелений колір став символом спокою, що відображається в їхній повсякденній життєвій рутині. Цей колір часто використовується в описах якостей та зовнішності людей, підкреслюючи їх зв'язок з природою та внутрішню згуртованість молодий та зелений

Приклади вживання:

1. Ung och grön – «Han var ung och grön, så han kunde inte lösa det här problemet på egen hand». / «Він був молодим та зеленим, тому не міг вирішити цю проблему самостійно».
2. Att bli grön av avund – «Vilken fin jacka du har! Jag blir grön av avund!» / «Яка в тебе класна куртка! Я зараз позеленію від заздрощів!»
3. Att ge ett grönt ljus – «De gav mig ett grönt ljus, och nu kan jag hämnas på henne för allt hon gjort!». / «Вони дали мені зелений колір, і тепер я можу помститися їй за все, що вона зробила мені!»

Можна використати ще один вираз такого типу, а саме «Det är grönt», що дослівно має переклад «це зелено», але якщо опрацювати його контекстуально, то маємо значення «отримати дозвіл на щось».

«Det är grönt nu, han kan börja göra det» – «Все, тепер він може почати робити це». (Ми даємо йому зелене світло на це)

4. Att lova guld och gröna skogar – «Han lovade mig guld och gröna skogar, jag trodde på honom! Nu sitter jag här utan pengar och har ingen önskan att leva längre». / «Він обіцяв мені золоті гори і я повірила йому! Зараз я сиджу без грошей і не маю жодного бажання жити далі».

2.2.4. Блакитний або синій колір

Згідно з теорією відомого художника і теоретика мистецтва Й. Іттена, кольори навколишнього світу мають надзвичайний вплив на сприйняття краси

кольору та його гармонії. Синій – колір «божественності», адже у будь-якій міфології небо завжди фігурувало житлом для богів, ангелів та різних духів. Можна зазначити певні асоціативні характеристики до цього кольору, а саме: таємничість, містичність, шляхетність, досконалість та правоту.

Водночас у різних культурах світу існує й інше сприйняття синього кольору. «Як характеристика зовнішності людини синій і блакитний – позитивні кольори лише для кольору очей. В інших випадках – це кольори пороків, наркоманії, хворобливого стану від холоду, голоду, це колір побоїв, чогось вульгарного..» [18]. Цей колір має психічний вплив на свідомість людини і ототожнюється із лиходійствами та обманом.

1. Att må blått – «Han har mått blått i tre år efter att ha misslyckats med provet». / «Він був засмучений протягом трьох років після того, як не склав іспит».
2. Att vara blå i ansiktet – «Han var blå i ansiktet när han fick reda på att alla studenter hade fuskat på sina tentor». / «Він почорнів від злості, коли дізнався, що всі студенти списали екзамени».

В українському варіанті можна звернутися до декількох різних варіантів, а саме: почорніти, позеленіти або посиніти від злості. Найбільш поширеним вважається фразеологізм з чорним кольором. Або замінити вираз з кольорами та використати «не тямити себе від злості»

3. Att slå blå dunster i ögonen på någon – «Jag trodde nästan på henne. Hon slåg bara blå dunster i ögonen på mig!» / «Я майже повірив їй! А вона просто напустила туману мені в очі!»

Або можна використати інший фразеологізм, для прикладу: замилювати очі.

2.2.5. Червоний колір

Червоний колір – це гарячий колір, який тісно пов'язаний з символікою крові та вогню. У ньому характеризуються усі сторони життя – енергія, свобода,

ворожнеча, помста та агресивність. У різних країнах червоний має різні значення. У Китаї він вважається кольором щастя та удачі, а в Західній культурі може асоціюватися з різними емоціями та повідомленнями як, наприклад про небезпеку.

1. Att se rött – «När jag upptäckte att pojarna tog den gamla väskan blev jag så arg att jag såg rött!» / «Коли я дізналася, що хлопці забрали стару сумку, я так розлютилася, що аж почервоніла!»
2. Att ha inte ett rött öre – «Har du några pengar kvar? – Nej, jag har inte ett rött öre» / «У тебе залишилось трохи грошей? У мене немає ні копійки за душею».

У цьому випадку, в українському фразеологізмі відсутня кольоративна лексика.

3. Att vara röd som en kräfta – «När hon läste upp dikterna utantill var hon röd som en kräfta». / «Коли вона розповідала вірші напам'ять, то були червона як рак».

У цій частині дипломної роботи ми розглянули кольоративні фразеологізми, які є важливим елементом кожної мови. Було встановлено, що кольоративні фразеологізми відображають культурні та історичні особливості суспільства, а також мають значення для розуміння національного характеру та традицій. Важливим моментом було те, що використання кольоративних фразеологізмів у мовленні сприяє збагаченню мовної палітри та експресивності висловлювань.

2.3. Особливості характеристики людини через призму фразеологізмів, що містять компонент «зоонім»

Мова – це засіб існування, який відображає усі етнокультурні стереотипи, які належать до народної специфіки сприйняття мови. Будь-яка мовна одиниця повинна розглядатися як ключовий елемент мови народу-носія. Варто зазначити наступне: *«Різні прояви фізичного стану людини, її характеристики знаходять своє відображення у фразеологічному фонді мови.»* [1, ст. 100]. Для фразеологізмів, які містять в собі описи людей, характерним є наявність компоненту «зооніму», або іншими словами наявність антропоморфізму. Вирази з компонентом «зоонім» вирізняються широким використанням та популярністю та активно

використовуються у різних мовних аспектах. «Зооніми репрезентують життєвий досвід людини, її поведінку, притаманні їй якості та допомагають у створенні загального образу, слугують для позначення таких рис характеру, як сміливість, працьовитість, сила, слабкість, лицемірство тощо» ..» [27]. Як в українській, так і шведській мовах часто фігурують вирази, які мають тваринні описи чи порівняння: «хитрий як лисиця /listig som en räva» або ж «працює як кінь /en plugghäst ». Зазвичай характеристика спирається на фізичні або інтелектуальні здібності. Для кращого аналізу цієї частини роботи варто обрати конкретну тварину та зробити детальний аналіз більшості характеристик.

2.3.1. Кіт та кішка у шведських та українських фразеологізмах

Котячі завжди виступали ключовим об'єктом у будь-якій культурі. Вони неодноразово фігурують у різних творах літературної скарбниці людства, ось як для прикладу Кішка Кіплінга, та сама, що гуляла сама по собі, рідний українській літературі Пан Коцький чи дуже колоритний персонаж – Чорний кіт Едгара По. Вони ніколи не залишають читачів байдужими, тому і не дивно, що з ними пов'язана низка фразеологізмів, адже немає кращого порівняння, яке б могло описати людину у будь-якому спектрі, так влучно, аніж паралель, що проведена з кішкою. Хоча у шведській мові не так активно використовуються вирази з фігуруванням kota чи кішки, але все ж можна знайти певні аналогії до української мови. Стійкі порівняння, такі як фразеологізми, зазвичай охоплюють певну низку характеристик, а саме:

- Зовнішність;
- Особистість;
- Поведінка;
- Емоційний стан;
- Міжособні відносини або сімейні відносини тощо.

Головне завдання фразеологізмів із фігуруванням тварин – скласти психоемоційний портрет, який можна зобразити на людині та отримати стійку емоційну картину внутрішнього чи зовнішнього світу об’єкта. Варто зазначити ще одну важливу особливість цього моменту, а саме те, що в українській мові існує слово кіт та кішка, коли у шведській мові наразі існує тільки «en katt», що повною мірою застосовується як для чоловічого, так і жіночого роду. Хоча раніше, у шведській мові, існувало слово «en katta», як трактує його SAOB «benämning på katthona» [31]. Але наразі воно застаріле і не використовується у сучасній шведській мові. ..»

2.3.2. Зовнішність та фізичні якості

1. Smidig som en katt – Tittar på honom! Han är smidig som en katt och kan sträcka hur som helst!”.

Ми знаємо, що коти відомі своєю пружністю та гнучкістю, і що це майже не можливо, щоб кіт впав на спину. Звідси і виник вираз «гнучкий як кішка». На шведському веб-сайті Medborgarskolan є стаття під назвою «Eva gör dig smidig som en katt med «Cats»», де описана форма тренувань під керівництвом Єви Єрнквіст, яка описує свої заняття наступним чином: «*Träningsformen Cats har egentligen ingenting gemensamt med katter förutom den smidighet man får på köpet. Ändå är det lätt att associera så. Men namnet på träningsformen har sin grund i en annan träningsform, ur vilken den uppstod som förenklad form för ett antal år sedan.*» ..»[33].

2.3.3. Поведінка

1. Fräsa som en arg katt – «Lisas ögon blir kolsvarta och hon fräser som en arg katt».

Часто кішки виступають у ролі злих створінь, яких легко розлютити. Своїм шипінням вони показують невдоволення та агресію, яку можна порівняти з людською.

2.3.4. Міжособистісні відносини

1. Att vara som hund och katt – «Mark hade två systrar, de var tvillingar men de betedde sig inte bra. De var som hund och katt». / «У Марка було дві сестри, вони були близнючками, але поводитися не дуже добре. Вони були як кіт з собакою».

Коти – це саме ті тварини, які хочуть бути завжди у центрі уваги своїх господарів і не так часто люблять поділяти власний простір з іншими мешканцями. Така проблема завжди була провідною у існуванні котів та собак в одному просторі. Веб-видання «Moderna Djurförsäkringar» має низку статей, які стосуються тварин, і одна з них, яка описує проблему співіснування між двома видами тварин, фігурує під назвою «Som hund och katt» і починається вона з роздумів саме цього фразеологізму: «*Som hund och katt*» är ett uttryck alla känner till. Det används för att beskriva hur två individer inte alls kommer överens. Det finns en viss sanning i uttrycket, men det är många som skulle säga att det inte stämmer. Flera familjer bor i hem där hund och katt kommer väl överens, andra där de kanske inte är bästa vänner men ändå lever i något slags samexistens.»[39].

2.3.5. Особистість

1. Att ha nio liv – «Han är så lyckligt lottad! Först blev han påkörd och sedan var allvarligt sjuk. Några år senare skadades han i en brand. Han är som en katt, han har nio liv». / «Він такий щасливчик! Спочатку його збила машина, а потім був тяжко хворий. А через декілька років він постраждав у пожежі. Він як кішка, має 9 життів». Цей вираз хоча і не має в собі слова кішка, але саме поняття дев'яти життів пов'язано з цією твариною. Ще цікаво те, що у різних країнах цей міф про кількість життів кішки може мати різну кількість, ось як у Туреччині – 6, а в Іспанії – 7. Швеція та Україна мають однаковий вираз в обох мовах, що містить число 9.

Використання фразеологізмів з компонентом «зоонім» дозволяє нам не лише описати характеристики людини, а й звернути увагу на її внутрішні якості та здібності за допомогою аналогій з тваринним світом. Сполучення слів, що відносяться до тварин, з різними якостями або вчинками людини, допомагає нам

уявити його або її характер, манеру поведінки або звички у більш живому та конкретному світлі. Ці фразеологізми мають багат шарову природу та можуть відображати як позитивні, так і негативні аспекти людської особистості.

2.4. Висновки до розділу 2

У практичному розділі дипломної роботи був проведений детальний аналіз і порівняння фразеологізмів зі стовідсотковим та частковим відповідниками з огляду на їх семантичні, структурні та функціональні особливості. Фразеологізми з 100% відповідником характеризуються повним збігом фразеологічного виразу з його смисловим значенням, тоді як у фразеологізмів з частковим відповідником спостерігається лише часткове граматичне або лексичне відтворення/трансформація оригінального виразу.

Фразеологізми з 100% відповідником часто характеризуються більшою стійкістю та консервативністю у вживанні, вони передають стійкі фразеологічні зв'язки, що дозволяє їм бути ефективними засобами комунікації. Водночас, фразеологізми з частковим відповідником мають більшу гнучкість та адаптивність до контексту, що робить їх більш універсальними у вживанні.

Окрім цього, було розглянуто вплив кольору на семантику та вираження фразеологічних одиниць. Аналіз показав, що кольоративні компоненти в фразеологізмах не лише надають їм виразності та емоційного забарвлення, але й відображають глибинні культурні асоціації (святкування літніх свят у Швеції та Україні) та стереотипи (чорна кішка, яка асоціюється з невдачею в обох культурах).

Варто також зазначити важливість вживання фразеологізмів з компонентом – зоонімом, який широко використовується в мовах, а особливо у шведсько-українському контексті. Дослідження показало, що коти та кішки відіграють значну роль у фразеологічних конструкціях як української, так і шведської мови. Вони не лише становлять ключовий об'єкт у літературних творах, але й послужили основою

для формування численних фразеологізмів. Фразеологізми, що містять у собі зооніми «кіт» та «кішка», розглядаються як засіб психоемоційного портретування людини, який дозволяє передати як зовнішні, так і внутрішні якості об'єкта у порівнянні. Крім того, виявлено, що у шведській мові деякі фразеологізми можуть мати аналогію з українськими виразами, хоча із меншою активністю використання.

ВИСНОВКИ

У цій роботі ми детально проаналізували ряд тотожних за змістом фразеологічних одиниць у шведській та українській мовах. Було здійснено спробу відтворити їх семантичний та емоційний зміст у мовному середовищі цих мов. У ході роботи ми зіштовхнулися з питанням складності використання фразеологізмів у сучасній мові.

На основі проаналізованого матеріалу було виявлено низку стратегій перекладу, таких як: використання стовідсоткових аналогів, наявних як в українській, так і у шведській мовах у зв'язку із запозиченням фразеологізмів з інших мов, перефразування, часткове та повне еквівалентне відтворення та переклад за допомогою метафор, які застосовуються залежно від контексту та специфіки фразеологізмів. Було виявлено, що в процесі адаптації фразеологічних одиниць шведської мови при перекладі на українську мову важливо враховувати не лише семантичні, але й культурні аспекти, що дозволяє зберегти автентичність фразеологізму та представити його іншомовну специфіку за допомогою мовних засобів української мови.

У практичній частині було опрацьовано фразеологізми за певними категоріями та встановлено їх лексичні та культурні особливості. Аналіз був проведений за допомогою фразеологізмів з частковим та повним відповідником, фразеологізми, які містять кольоративний компонент та компонент – зоонім. У роботі була окреслена проблематика перекладу фразеологізмів, яка є ключовою як у практичній, так і у теоретичній сферах перекладу. Опрацювання фразеологізмів являє собою значний виклик через їхній розмовний стиль та образність. Особлива увага приділялася фразеологічним одиницям, пов'язаним із тваринним світом, таким як вирази з компонентом «кіт» та «кішка». Було визначено, що ці фразеологізми є важливим елементом культурної спадщини кожної з мов та мають значну експресивну потужність. Порівняльний аналіз таких фразеологізмів у

шведській та українській мовах дозволив виявити спільні та відмінні риси у їхньому використанні та сприйнятті в мовній спільноті. Такий тип фразеологізмів з компонентом – зоонімом допомагає початківцям у вивченні культурних особливостей кожної з мов та їх впливу на формування мовленнєвого стилю.

Ще одним не менш важливим пунктом практичної частини роботи були фразеологізми з використанням кольорів (чорний, білий, зелений, червоний, блакитний або синій). Колоративний аспект у фразеологізмах розкривається через використання різних образів та асоціацій, пов'язаних із певними кольорами. Це додає мовленню багатшаровості та образності, дозволяючи коректніше ілюструвати емоційне забарвлення будь-якої ситуації, що відбувається у мовному осередку.

Висновок цього дослідження вказує на ключове значення вивчення фразеології як важливого елемента мовного аналізу та розуміння мови на різних рівнях складності. Приклади фразеологічних одиниць, які були зазначені як у практичній, так і теоретичній частині демонструють, наскільки важливо мати розуміння про особливості та властивості граматичних конструкцій для точного відтворення емоційного забарвлення та образності мовлення. Матеріал, який був опрацьований у цій роботі дозволяє нам краще розуміти, як мовні вирази впливають на сприйняття мовлення та його інтерпретацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аладько Д.О. Характеристика людини засобами фразеологізмів з компонентом – зоонімом в англійській та українській мовах. Науковий вісник Міжнародного гум.уні. Сер.: “Філологія”. 2016. №23. том 1. 102 с. URL:
http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v23/part_1/29.pdf
2. Баран А.Я., Зимомря І.М. Теоретичні основи фразеології. Ужгород, 1999. 175 с. URL:
https://shron1.chtyvo.org.ua/Zymomria_Mykola/Teoretychni_osnovy_frazeolohii.pdf
3. Вальчишина М. О. Фразеологія волинських говірок. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 95 с. URL:
<https://philology.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Vasylchyshyna-FLUM-21.pdf>
4. Ганенко К. Ю Особливості функціонування та перекладу англійських фразеологічних одиниць з топонімічними компонентами. Типологічна класифікація фразеологізмів. 10 с. URL:
<https://core.ac.uk/reader/168412400>
5. Герасименко О. Ю., Уголькова М. І. Особливості перекладу фразеологізмів та стійких виразів у роботі усного перекладача. Донецьк: ДонНУЕТ. 2022. 16 с. URL:
https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/5_2022/part_2/3.pdf
6. Глінка Н. В., Волощук І.П., Усик М.Г. Фразеологічні словосполучення з нумеральним компонентом: лексико-семантичний та перекладацький аспекти. Київ: НТУУ. 2012. 113 с. URL:
<https://core.ac.uk/reader/153583610>
7. Григорій Тютюнник «Вир». Використання фразеологізму «спалити за собою мости». 119 с. Освіта.UA. URL:
<https://osvita.ua/school/literature/t/76312/list-113.html>
8. “Ділити шкуру невбитого ведмедя”: значення фразеологізма. Онлайн-бібліотека “Горох”. URL:
<https://goroh.pp.ua/Фразеологія/ведмедя>

9. Дудик П. С. Стилiстичне використання фразеологiзмiв. Онлайн - бiблiотека української лiтератури. URL:
<https://litmisto.org.ua/?p=5517>
10. Езопова байка «Рибалка», з книги «Байки Езопа», Львiв. 1935. URL:
<https://mala.storinka.org/езопова-байка-рибалка.html>
11. Сльнiкова Н. I. Фразеологiя у професiйному мовленнi правоохоронцiв:.. Харкiв: ХНУВС, 2019. 3 с. URL:
https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/06_12_2019/pdf/71.pdf
12. Камiнська В. С. Теоретичнi дослiдження фразеологiчних одиниць у сучаснiй лiнгвiстицi. Киiв: Науковий часопис НПУ iм. М. П. Драгоманова. Серiя “Сучаснi тенденцiї розвитку мов”, №9. 7 с. URL:
<https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3683/Kaminska.pdf?sequence=1>
13. Олесь Гончар «Перекоп». 80 с. Ukrainian Library. URL:
<https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=3132&page=46>
14. Поняття “фразеологiя” грецькою мовою. Вiкiпедiя. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Фразеологiя>
15. Рiндап-Лонгс К. Фразеологiзми як засiб пiзнання мови та культури. Харкiв: НТУ “ХПІ”. 2 с. URL:
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a6db6063-7a39-4a8e-aff1-742e35c6a152/content>
16. Соболевська О. Б. Українські фраземи й особливості їх відтворення. 45 с. URL:
<https://pedcollege.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/Ukrains-ki-frazemy-y-osoblyvosti-ikh-tvorennia.pdf>
17. Тимкова В. А., Дущенко Т.І. Фразеологiя української мови як одна з передумов формування національної свiтоглядної системи (крiзь призму дослiджень Iвана Огiєнка). Вiнниця: ВНАУ, 2017. 346 с. URL:
http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=

10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=IvanOgienko_2017_14_54

18. Топчий О. Ю. Національна специфіка символіки колоративу синій. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: “Філологія”. Соціальні комунікації. 2020. 69 с. URL:

https://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/1_2020/part_3/13.pdf

19. Фразеологічна вербалізація семантичного поля “граничність” в українській мові: дис... канд.філол.наук 10.02.01. Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2017. 178 с. URL:

<https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1c619ca4-eb69-4494-87fb-cd96476864a3/content>

20. Фразеологічні одиниці з компонентом “кольороназва” у мовній картині світу українців. 51 с. URL:

https://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/2015_6.pdf

21. “Перейти межу”: значення фразеологізма. Онлайн-бібліотека “Горох”. URL:

<https://goroh.pp.ua/Фразеологія/перейти%2520межу>

22. “Символіка кольорів, білий колір та його значення в українській культурі”. Онлайн-видання “Вишиванка”. URL:

http://olga-vishivka.blogspot.com/p/blog-page_12.html

23. “Символіка кольорів”. Онлайн - видання “Про Україну”. URL:

<http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/>

24. “Убити двох зайців”: значення фразеологізма. Korusno-znatu.in.ua. URL:

<http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/ubyty-dvoh-zajtsiv/>

25. Хайдарі, Н. І. Проблема розпізнання та виокремлення фразеологізмів у тексті / // Закарпатські філологічні студії. – Ужгород : Видавничий дім "Гельветика", 2018. – Т. 2№ Вип. 5. – С. 82-862018. 84 с. URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25046>

26. “Ховати голову в пісок”: фразеологізм значення. Korusno-znatu.in.ua. URL:

<http://korusno-znatu.in.ua/frazeologizmy/hovaty-golovu-v-pisok/>

27. Чаєнкова О. К. Фразеологічні одиниці із компонентом – зоонімом «кінь» (на матеріалі української, турецької та англійської мов). Одеса: Мова. 2020. №33. 137 с. URL:

<http://mova.onu.edu.ua/article/view/206543/209985>

28. Allén Sture “Inte bara idiom”. 1983. URL:

<https://aclanthology.org/W83-0102.pdf>

29. Anders Trulsson “Svartsjuka och vita lögner”, en undersökning om betydelsen av svart och vitt. Uppsala Universitet: Institutionen för Svenska språk/Nordiska språk. 2007. 1 с. URL:

<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:131566/FULLTEXT01.pdf>

30. Användning av ordet “bräcklig”. Svenska Akademiens Ordböcker. URL:

<https://svenska.se/tre/?sok=br%C3%A4cklig&pz=1>

31. Användning av ordet “katthona”. Svenska Akademiens Ordböcker. URL:

<https://svenska.se/tre/?sok=katthona&pz=1>

32. Användning av ordet “klen”. Svenska Akademiens Ordböcker. URL:

<https://svenska.se/tre/?sok=klen&pz=1>

33. Camilla Danielsson, “Eva gör dig smidig som en katt med Cats”. Medborgarskolan. 15 oktober. 2019. URL:

<https://www.medborgarskolan.se/aktuellt/eva-gor-dig-smidig-som-en-katt-med-cats/>

34. Charlotte Delaryd, “Så lyckas du med exitintervjun utan att bränna broar” Ny Teknik:. 2021. URL:

<https://www.nyteknik.se/karriar/sa-lyckas-du-med-exitintervjun-utan-att-branna-broar/1059407>

35. Emma Sköldberg / Cards on the table. Elanders Infologistics AB, Göteborg. 2004. URL:

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/handle/2077/16279/gupea_2077_16279_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y

36. Hanna Tolander, Horoskop artikeln om Skytten. Aftonbladet. 2021. URL:
<https://www.livsstil.se/horoskop/a/KzbqQe/skytten>
37. Julius Bengtsson, "Frihetskampen med blod på händerna". Aftonbladet. 2019. URL:
<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/dOpyAA/frihetskampen-med-blod-pa-handerna>
38. Linnéa Kihlström, "Hon är Utgivarnas nya vd". Dagens Media URL:
<https://www.dagensmedia.se/medier/dagspress/hon-ar-utgivarnas-nya-vd/>
39. Linnéa Kjellén, "Som hund och katt". Moderna Djurförsäkringar. 2016. URL:
<https://www.modernadjurforsakringar.se/blogg/skotsel/som-hund-och-katt/>
40. Magne Velure., Bengt af Klintberg., Reimund Kvidelnad. Fataburen Nordiska museets och Skansens årsbok. 1976. 70 c. URL:
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1297603/FULLTEXT01.pdf>
41. Molanders / Avsnitt 5. SVT. 2012. URL:
<https://www.svtplay.se/video/eQ35N6X/molanders/5-den-nya-sponsorn>
42. "Skit i det blåa skåpet" / etymologi. URL:
<https://1larare.svedala.se/nu-har-du-skitit-i-det-bla-skapet/>
43. Suzanne Collins, Fatta Eld: "att kasta ur sig något". Utgiven av Bonnier Carlsen Bokförlag: Stockholm. 2018. 316 c.
44. Suzanne Collins, Fatta Eld: "att slåss på liv och död". Utgiven av Bonnier Carlsen Bokförlag: Stockholm. 2018. 316 c.
45. "Vad betyder färgerna?". Arkitektkopia. 2020. URL:
<https://www.arkitektkopia.se/akademi/vad-betyder-fargerna/>

SAMMANFATTNING

Denna kandidatuppsats om ”Reproduktion av svensk fraseologi till ukrainska” ger en bred förståelse av begreppet ”fraseologi” inom filologin, och särskilt när det gäller fraseologi inom samma semantiska fält på svenska och ukrainska.

Varje språk har sina egna särdrag, vilket gör filologin så intressant att studera. Tusentals människor kopplar sina liv till språk, men de vet inte ens vilka svårigheter de kan stöta på när de ska lära sig att behärska dem. Därför hade mitt arbete flera huvudmål, nämligen:

- att definiera begreppet ”fraseologi” och att arbeta med det material som till fullo kan belysa detta begrepp;
- att jämföra översättning och funktion av fraseologiska enheter i språk som inte tillhör samma språkgrupp.

I allmänhet består denna kandidatuppsats av två kapitel, som specifikt och tydligt beskriver de viktigaste frågorna och målen för arbetet, ger ett antal exempel på fraseologiska enheter och deras översättningar och visar olika varianter av deras funktion i olika källor, till exempel i litteratur eller i media. Med hänsyn till uppdelningen av detta arbete innehåller den första delen teoretiskt material som täcker olika teoretiska frågor, nämligen

- fraseologi, dess grundläggande begrepp, funktioner och uppfattning;
- användningsområden;
- fraseologiska enheters funktioner;
- användningsområdenas särdrag i kombination med den kulturella aspekten;
- översättningsmetoder.

En av huvudtankarna med detta avsnitt var att tydligt stödja teoretiska teser med praktiska exempel som på ett framgångsrikt sätt skulle avslöja problemen.

Den andra delen, den praktiska delen, ger en bredare översikt över de uppgifter som har ställts i detta arbete, nämligen den kontextuella förståelsen av fraseologiska enheter i olika fall, till exempel i litterära och kulturella motiv.

Här har följande avsnitt angetts:

- fraseologiska enheter med 100-procentiga och partiella motsvarigheter på ukrainska och svenska;
- den vardagliga aspekten i fraseologin;
- särdrag i människans karaktärisering genom prismet av fraseologiska enheter som innehåller komponenten «zoonim».

Ett antal olika material av olika karaktär användes för att tydligt förklara frågeställningarna. En intressant men samtidigt utmanande del var avsnittet ”Människans särdrag genom fraseologiska enheter som innehåller komponenten «zoonim», eftersom det kräver djup kunskap och förståelse inte bara för filologi, utan också förmågan att korrekt jämföra djurkaraktärsdrag som tydligt kommer att motsvara människans, dvs. involvering av andra områden som psykologi.

Sammanfattningsvis har vi ett ganska omfattande arbete med mycket material och slutsatser som kan hjälpa till och utvidga både den teoretiska och lexikala grunden för vidare språkforskning.